

Prof.: JOSEP Ma. CASASUS GURI
Títol de Periodista, Escola de
Periodisme de l'Església, 1968.
Títol de Periodista, Escola Oficial
de Periodisme, 1969.
Llic. en CC. de la Informació
UAB, 1980.
Dr. en Ciències de la Informació
(amb Premi Extraordinari),
UAB, 1985.

DEPARTAMENT DE PERIODISME

TREBALLS DE RECERCA O DE SÍNTESI SIGNIFICATIUS

1. *Ideología y análisis de medios de comunicación*. Dopesa, 1972 (1a. edició) i 1979 (2a. ed.). Mitre, 1985 (3a. edició, amplificada).
2. *Lliçons de Periodisme en Josep Pla*. Barcelona, Destino, 1986.
3. *El periodisme a Catalunya*. Barcelona, Plaza & Janés, 1988.

ACTIVITATS PROFESSIONALS SIGNIFICATIVES

1. *Tele/express*. Redactor en cap. 1968-1976.
2. *Catalunya-Express*. Redactor en cap. 1977-1979.
3. *La Vanguardia*. Secretari General de la Redacció. 1983-1986.

OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA

L'objectiu bàsic de Redacció Periodística en el segon curs de la llicenciatura en Ciències de la Informació és enfortir els coneixements i l'experimentació del curs anterior (teoria dels esdeveniments, de les fonts i de les notícies, iniciació als gèneres periodístics, Redacció Periodística informativa, i Hemerografia), i aprofundir en la teoria, l'anàlisi i les tècniques de la Redacció Periodística interpretativa i dels gèneres periodístics d'explicació. El mètode didàctic conjumina la formació científica en aquesta part de la Periodística amb la formació professional específica en les tasques pròpies de la redacció interpretativa. El programa teòric abasta l'estudi de l'evolució i delimitació d'aquesta mena de gèneres, la tipologia, l'anàlisi i la descripció preceptiva de cadascun d'ells, aspectes de la història-crítica de la redacció interpretativa (amb especial referència a la periodística catalana), i les metodologies per a l'anàlisi del periodisme interpretatiu. Les pràctiques s'orienten, principalment, a l'experimentació dels alumnes en l'exercici d'aquests gèneres i a l'estudi de les peces més reeixides dels clàssics de la periodística d'explicació en llengües catalana i castellana.

TEMARI

PART I: CONCEPTE I PRINCIPIS FONAMENTALS DELS GÈNERES PERIODÍSTICS INTERPRETATIUS.

1. *Els gèneres interpretatius en el marc del debat actual sobre la teoria dels gèneres (I)*.

La teoria tradicional sobre gèneres periodístics. Aportacions pragmàtiques per a una pedagogia del periodisme. La delimitació dels gèneres interpretatius respecte als altres gèneres. Criteris de classificació. Trets diferencials segons els propòsits i les modalitats estilístiques.

2. *Els gèneres interpretatius en el marc del debat actual sobre la teoria dels gèneres (II)*.
Nous corrents i perspectives de la Periodística. El *periodisme informatiu de creació*. Definició de les unitats redaccionals periodístiques a partir de la teoria de les bases textuals i de les funcions del llenguatge. La crisi de les diverses manifestacions de l'estructuralisme en les teories del text i de la literatura. La classificació alternativa dels textos periodístics d'acord amb les noves tendències de la Periodística de la Recepció i de la Pragmàtica Periodística.
3. *Trets generals dels gèneres interpretatius*.
El procés històric d'hibridació dels gèneres: una manifestació pràctica de la fallida del mite de l'objectivitat en la construcció periodística dels esdeveniments. La valoració de la realitat, funció principal de la periodística interpretativa. La narració i la descripció, recursos propis dels gèneres interpretatius. La reconstrucció estètica i emotiva de l'actualitat i de la funcionalitat, propòsit comú d'aquests gèneres.
4. *L'evolució dels gèneres interpretatius en la història del periodisme modern*.
Aparició històrica dels diversos grups de gèneres. Influències entre Periodística i Literatura. La confrontació entre opinió i informació en el tombant de segle: causes materialistes i pretextos ideològics. La contribució dels mitjans àudio-visuals a l'hegemonia dels gèneres interpretatius en la premsa. La conformació de nous gèneres híbrids en la perspectiva de creixement del periodisme de serveis i de les noves tecnologies.
5. *Tècniques comunes de redacció interpretativa*.
El paper històric de la Retòrica en la configuració de la teoria del Periodisme. La represa d'una Retòrica renovada i la seva relació amb els nous corrents de la Periodística. Les figures del discurs. Elements de Retòrica aplicats a les diverses manifestacions de la Periodística interpretativa.
6. *Tècniques específiques del periodisme interpretatiu*.
El *rewriting* com a tècnica específica del periodisme interpretatiu. El periodisme interpretatiu en els setmanaris d'actualitat. L'estil de la columna anglosaxona. Plans narratius en el reportatge. La *narració subjectiva*.
7. *Noves tendències en la redacció interpretativa*.
La llibertat d'estructura en el desplegament del text interpretatiu. Conceptes nous en el plantejament dels textos periodístics. Crítica de la raó informativa. Els valors de la imaginació i la creativitat. Relacions entre Periodística i Literatura.

PART II: TIPOLOGIA, DESCRIPCIÓ I ANÀLISI DELS GÈNERES PERIODÍSTICS INTERPRETATIUS.

8. *El Reportatge, gènere fronterer amb la informació (I)*
Definició i etimologia. El reportatge objectiu o informatiu, i el reportatge interpretatiu o d'explicació. Diverses menes de reportatge interpretatiu. Reportatges de personatges i reportatges de viatges. Grans reportatges. Reportatges novel·lats. El reportatge d'investigació.

9. *El Reportatge, gènere fronterer amb la informació (II).*
Les fonts d'informació en el reportatge. Els recursos professionals per al reportatge: la documentació i les entrevistes tècniques. L'estructura interna del reportatge: examen dels fets i del seu abast; anàlisis de circumstàncies, reaccions i conseqüències. Recursos d'estructura externa en el reportatge: antecedents, frases, descripcions, dades, vivències, conseqüències.
10. *El Reportatge, gènere fronterer amb la informació (III).*
L'estructura externa del reportatge, i les seves variants. La presentació del reportatge: text, recursos gràfics, recursos paralingüístics, unitats complementàries. Realització, redacció, revisió i correcció.
11. *La Crònica, gènere interpretatiu genuí (I).*
Definició i etimologia. La narració, la descripció i la valoració interpretatives. Estil i tècnica comunes a totes les cròniques. Criteris de classificació de les cròniques segons Llorenç Gomís: en funció del tema i en funció del lloc. Classificació en funció de l'autor i de l'estil.
12. *La Crònica, gènere interpretatiu genuí (II).*
Classificació de les cròniques en funció del tema o de la matèria. La crònica judicial. La crònica de fets diversos. La crònica esportiva. La crònica local. La crònica política. La crònica parlamentària.
13. *La Crònica, gènere interpretatiu genuí (III).*
Classificació de les cròniques en funció del lloc o de l'origen geogràfic. La crònica de corresponsal. La crònica d'enviat especial. La crònica de viatges. La crònica de guerra.
14. *La Crònica, gènere interpretatiu genuí (IV).*
Classificació de les cròniques en funció de l'autor i de l'estil. Equivalències i dissemblances entre la crònica de les cultures romàniques i la columna de les cultures anglosaxones. La crònica mundana. La crònica de costums.
15. *La Crònica, gènere interpretatiu genuí (V).*
Les fonts d'informació i els recursos tècnics en les diverses modalitats de crònica. L'estructura externa de la crònica i les seves variants. Anàlisis d'alguns models d'estructura externa de crònica. El cas específic de la solució tectònica de la "Creu de Lorena" en Josep Pla (diagrama de piràmide invertida pluripiramidal).
16. *La Semblança, retrat interpretatiu del personatge.*
Recursos retòrics específics. La prosopografia. L'etopeia. Figures de dicció aplicades als recursos etopèics. Solucions avançades d'estil i d'estructura. Estructura externa de la semblança periodística. Fórmules de descripció pròpies de la semblança.
17. *L'Anàlisi, gènere interpretatiu modern.*
Diferències entre anàlisi i opinió. L'estructura de l'anàlisi com a fórmula propera als mètodes dels gèneres argumentatius i epidíctics. Models d'estructura externa de l'anàlisi periodística a les cultures professionals llatines i a les anglosaxones.
18. *L'Informe, gènere interpretatiu i instrumental.*
Elements que es combinen en l'Informe. La documentació i les estadístiques. Conjuminació de tècniques i recursos del reportatge, de la crònica i de l'enquesta. La funció de l'Informe dins de les tendències del periodisme d'investigació, del periodisme d'avaluació i del periodisme de precisió. Els gèneres instrumentals de la nova premsa de serveis.

19. *L'Entreviu i l'Enquesta, subgèneres fronterers amb l'opinió (I).*
Diferències entre l'entrevista tècnica i l'entreviu com a gènere. L'entreviu interpretatiu com a subgènere del reportatge; diferències amb l'entreviu d'opinió. L'enquesta interpretativa entesa com una part del reportatge, o com a variant del gènere; diferències amb l'enquesta entesa com a gènere d'opinió.
20. *L'Entreviu i l'Enquesta, subgèneres fronterers amb l'opinió (II).*
Els entrevius de personalitat. Els entrevius de situació. Els entrevius sol·licitats. Els entrevius oferts. Combinacions entre les formes de l'entreviu i de la semblança.
21. *L'Entreviu i l'Enquesta, subgèneres fronterers amb l'opinió (III).*
La tècnica de l'entreviu. Preparació, realització, redacció, revisió, correccions del periodista i de l'entreviat. Els qüestionaris. La conducció del diàleg. La interpretació de l'entreviat. Normes deontològiques en la relació entre els interlocutors. L'estructura interna de l'entreviu com a gènere. L'estructura externa de l'entreviu com a gènere. La presentació de l'entreviu: text, recursos gràfics, recursos paralingüístics, unitats complementàries.

PART III: HISTÒRIA CRÍTICA DE LA PERIODÍSTICA INTERPRETATIVA.

22. *Les antigues doctrines catalana i espanyola sobre gèneres periodístics.*
La tradició dels manuals de Retòrica tardana i la seva influència en els primers periodistes moderns. El debat sobre la teoria del periodisme a la Catalunya de tombants de segle: Mainar, Baró, Sardà, Ors, Sánchez Ortiz. Les primeres aportacions específiques del pensament professional català: Morató, Rovira i Virgili, Pla, Carbó, Ametlla, Gaziel, Xammar.
23. *Línies dominants en el pensament català sobre Periodisme.*
Una manera pròpia d'interpretar la realitat. La funció del periodisme en el redreçament cívic i cultural de Catalunya. L'esperit català en la premsa d'expressió castellana. El predomini de la crònica com a gènere.
24. *Influència a Catalunya i a Espanya de les teories clàssiques sobre Preceptiva Periodística.*
El pes de l'escola tradicional alemanya: Peucer, Bücher, Groth, Dovifat. L'hegemonia de l'escola clàssica angloamericana: Warren, Lippman. Vinculacions encobertes dels preceptes de l'escola angloamericana amb la vella cultura retòrica europea: el cas Lasswell. La influència de la tradició d'"El Debate" (Graña, González Ruiz) en l'actual escola espanyola "complutense" (Albertos, Núñez Ladevéze); l'influx nord-americà. La nova escola periodística catalana: trets característics; el seu entroncament amb la nova escola catalana d'historiografia dels mitjans de comunicació.
25. *Els gèneres interpretatius en l'origen del periodisme modern a Catalunya i a Espanya.*
La gran escola periodística anglosaxona del segle XVIII i la seva influència a la crònica de costums. Els memorialistes de la Il·lustració com a cronistes locals. Les cròniques de viatges del segle XIX. La retratística romàntica anglesa i francesa i la seva empremta en la semblança. Manifestacions incipients del periodisme de guerra i del reportatge.

26. *La crònica i el reportatge en la modernització del periodisme català a l'etapa d'entreguerres.*
Els primers grans corresponents catalans. L'aparició de diverses variants de reportatge. Algunes fórmules de columna anglosaxona adaptada a les formes tradicionals articulístiques. Conreu reeixit de la crònica social a la manera francesa. Aparició de solucions de gènere avançades, de nous mitjans i de nous àmbits d'interès: els intervisus sobtats, el periodisme d'investigació, el reportatge novel·lat, la ràdio informativa, el foto-reportatge, el món de l'espectacle i de l'esport, el turisme i la moda.
27. *Experiències excepcionals en el periodisme de la postguerra i de la transició a Catalunya i Espanya.*
Modalitats de gènere imposades per la censura. Modalitats de gènere forçades per la manca de paper. Formes de gèneres del periodisme escrit adaptades a la ràdio i a la televisió. Represa de formes professionals avançades que havia estroncat la guerra civil.
28. *Introducció a la història crítica de la Periodística Interpretativa Comparada.*
La periodística interpretativa a les grans cultures anglosaxones. L'escola d'Addison i Steele. La periodística interpretativa a d'altres cultures professionals properes: castellana, italiana, francesa, alemanya.

PART IV: MÈTODES D'ANÀLISI DELS GÈNERES INTERPRETATIUS.

29. *Estudis biogràfics de periodistes.*
Les aportacions més reeixides. La tradició anglosaxona en aquesta especialitat; el mètode de Gaye Tuchman. Mètodes genèrics i fonts comunes amb d'altres disciplines. Mètodes i fonts específics de la Periodística.
30. *Estudis sobre l'evolució estilística i dels gèneres.*
Mètodes específics de la Periodística:
1) anàlisi de l'evolució dins les diverses tradicions nacionals i culturals periodístiques;
2) anàlisis comparades amb els processos de la història social i de la història literària de les diverses cultures. Fonts genèriques i fonts específiques.
31. *Anàlisi processal de la redacció interpretativa.*
Examen del procés de composició, redacció i edició de les cròniques. La transformació i conversió dels textos periodístics durant el procés. Alteracions tècniques del text. La influència de les condicions de treball dels periodistes. Història exterior dels textos.
32. *Anàlisi de l'estructura dels textos periodístics.*
Mètodes per a l'examen de l'estructura interna. Estudi dels vincles entre l'estructura del text i el projecte perlocutiu. Intervenció inicial de l'autor en la interpretació de l'obra per part del receptor.
33. *Investigació de la recepció (I).*
Antecedents dels actuals corrents en investigació de la recepció periodística. La teoria de la regressivitat. L'anàlisi de les necessitats informatives i subjectives de la població. Les aportacions de la nova teoria literària: les escoles de l'Estètica de la Recepció i de la Teoria Empírica de la Literatura.

34. *Investigació de la recepció (II).*
Bases per a la investigació de la recepció periodística. Els enfocaments quantitius de la recepció. Els enfocaments qualitius de la recepció. Situació actual i perspectives.
35. *Investigació de la recepció (III).*
Història de la recepció de l'obra periodística. Estudis macrosociològics d'audiència. Estudis d'audiència particularitzats per gèneres, per autors, i per peces periodístiques concretes. Elements extratextuals que intervenen en les formes de recepció. Referència especial a la freqüència de periodicitat com a factor condicionant de la recepció periodística. Anàlisi de les expectatives, normes i funcions extraperiodístiques proporcionades pel món real. Els interessos dels diversos segments de l'audiència.
36. *Investigació de la recepció (IV).*
Examen de la intel·ligibilitat dels textos. Anàlisis de l'eficàcia comunicativa. Variants en la interpretació dels textos periodístics: la sistematització analítica de les diverses lectures possibles.
37. *Anàlisi d'efectes.*
Vinculacions de les investigacions sobre la recepció amb els corrents tradicionals d'anàlisi d'efectes. Formes de participació de la reacció del públic en la configuració del treball periodístic.

BIBLIOGRAFIA

- Bàsica:*
CASASÚS, J.M.: *Lliçons de Periodisme en Josep Pla*. Barcelona, Destino, 1986.
MARTÍNEZ ALBERTOS, J.L.: *Curso General de Redacción Periodística*. Barcelona, Mitre, 1983.
- Complementària:*
BENITO, A.: *Fundamentos de teoría general de la información*. Madrid, Pirámide, 1982.
BERNAL, S., i CHILLÓN, L.A.: *Periodismo informativo de creación*. Madrid, Pirámide, 1982.
CASASÚS, J.M.: *El periodisme a Catalunya*. Barcelona, Plaza & Janés, 1988.
CASASÚS, J.M.: *El pensament periodístic a Catalunya*. Barcelona, Curial, 1987.
FAGOAGA, C.: *Periodismo interpretativo. El análisis de la noticia*. Barcelona, Mitre, 1982.
FERNÁNDEZ BEAUMONT, J.: *El lenguaje del periodismo moderno. Estilo y normas de redacción en la prensa de prestigio*. Madrid, Sociedad General Española de Librería, 1965.
GRIN, M.: *Initiation au reportage*. Paris, Dunod, 1965.
GOMIS, L.: *Teoria dels Gèneres Periodístics*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1989.
GOMIS, L.: *El medio media*. Barcelona, Mitre, 1987.
MARTÍN VIVALDI, G.: *Géneros Periodísticos*. Madrid, Paraninfo, 1987.
MARTÍNEZ ALBERTOS, J.L.: *El lenguaje periodístico*. Madrid, Paraninfo, 1989.
NÚÑEZ LADEVÉZE, L.: *El lenguaje de los "media"*. Madrid, Pirámide, 1979.
PERELMAN, Ch., y OLBRECHTS-TYTECA, L.: *Traité de l'Argumentation*. Bruxelles, Editions de l'Université de Bruxelles, 1988.

QUESADA, M.: *La entrevista: obra creativa*. Barcelona, Mitre, 1984.

Revistes monogràfiques especialitzades:

THE HEMINGWAY REVIEW: *Spanish Civil War Issue: Includes Hemingway's 30 NANA Dispatches*. Ohio Northern University, Vol VII, No. 2, Spring 1988.

PERIODÍSTICA: *Història i mètode crític dels textos periodístics*. Societat Catalana de Comunicació (Institut d'Estudis Catalans). No. 1. Barcelona, 1989.

Selecció de models de gèneres interpretatius:

ARTIS-GENER, A.: *556 Brigada Mixta*. Barcelona, Pòrtic, 1969.

AYMANÍ I BAUDINA, Ll.: *El 6 d'Octubre tal com jo l'he vist*. Barcelona, Atena, 1935.

CALDERS, P.: *Unitats de xoc*. Barcelona, Edicions 62/Orbis, 1984.

FERNÁNDEZ FLÓREZ, W.: *Impresiones de un hombre de buena fe*. Dos volums. Madrid, Austral, 1964.

GRANDS REPORTAGES: *Les 40 prix Albert-Londres (1946-1986)*. Paris, Arléa, 1986.

HEMINGWAY, E.: *Publicado en Toronto (1920-1924)*. Barcelona, Planeta, 1985.

HEMINGWAY, E.: *Despachos de la guerra civil española (1937-1938)*. Barcelona, Planeta, 1989.

JUNOY, J.M.: *El gris i el cadmi*. Vilanova i la Geltrú, El Cep i la Nana, 1983.

MANYÉ, J.: *Una Barcelona a Anglaterra*. Barcelona, Selecta, 1957.

MARÍN, J.: *La Venus de Trafalgar Square*. Barcelona, Destino, 1976.

ORWELL, G.: *Homenatge a Catalunya*. Barcelona, Ariel, 1969.

PLANES, J.M.: *Nits de Barcelona*. Barcelona, Catalònia, 1931.

SAGARRA, J.M. de: *La ruta blava*. Barcelona, Edicions 62, 1986.

SITWELL, E.: *Ingleses excèntrics*. Barcelona, Tusquets, 1989.

STEIN, G.: *Retratos*. Barcelona, Tusquets, 1974.

STRACHEY, L.: *Victorians eminentes*. Madrid, Aguilar, 1989.

AVALUACIÓ I MÈTODE

El professor avalua el treball de cada alumne durant tot el curs, treball que es concreta i substancia en els següents elements: participació activa i personal a les classes experimentals; tasques de redacció interpretativa que l'estudiant va enlestint d'acord amb les orientacions rebudes; treballs aportats a l'entrevista individual; i dues proves parcials que se celebren durant el segon i el tercer trimestres, en sengles dates que s'anuncien a classe i de les quals no hi ha convocatòries especials.

Els alumnes que no superin positivament aquest sistema d'avaluació continuada tenen l'opció de concórrer a les convocatòries oficials (juny i setembre) de l'examen oficial, al qual tothom té dret, com se sap, pel fet de matricular-se.

Cada lliçó teòrica enunciativa en aquest programa lliga amb una pràctica de tècniques específiques. Mitjançant un mètode que conjumina els objectius informatius de l'explicació crítica i sistemàtica del professor amb l'examen de models i, sobretot, l'experimentació professional directa, l'alumne participa en un programa progressiu de potenciació de les aptituds i capacitats inicials per a l'expressió comunicativa, les quals se suposa que el van predisposar d'antuvi a estudiar Periodisme.

Per tal d'obtenir uns resultats satisfactoris cal que tant a la classe teòrica com a les sessions pràctiques s'endevingui una parti-

cipació creativa i crítica dels alumnes, participació que el professor tractarà d'estimular afavorint el diàleg obert, viu i engrescador.

La fórmula de classe magistral-experimental, la pràctica pre-professional, i l'examen de models, recursos didàctics que cal encabir dins dels horaris docents, són, però, insuficients per a una formació exigent i moderna. Per tal d'atendre les expectatives dels alumnes més motivats per la matèria, i amb l'objectiu d'ampliar el programa de coneixements vers aspectes concrets de l'evolució de la periodística catalana, el professor coordina voluntàriament, des del 1987, un Seminari d'Estudis Periodístics Catalans (reconegut pel Departament de Periodisme, amb la col·laboració del Col·legi de Periodistes de Catalunya, i de la Societat Catalana de Comunicació), i estableix també un pla complementari integrat per conferències, visites i cursos monogràfics.

Un element fonamental de l'acció educativa avançada a la Universitat és l'entrevista personal del professor amb cada estudiant. En el transcurs d'aquests diàlegs individuals, realitzats durant el curs -i no només quan s'apropen els "exams"-, es tracten qüestions vinculades a l'assignatura, a la matèria, a la carrera i al futur exercici professional, i el professor supervisa els treballs de redacció realitzats per l'alumne com a complement dels ja revisats a les classes experimentals. En aquestes reunions l'estudiant ha de requerir al professor informació sobre qüestions relacionades amb la marxa general dels estudis, l'orientació de la carrera professional, les sortides de treball, l'ampliació d'informació sobre bibliografia especialitzada, i models i línies d'investigació. Cal evitar que aquest temps de treball compartit i individualitzat s'exhaureixi només en tractar de les notes obtingudes a les proves realitzades. L'avaluació d'aquestes entrevistes -que forma part, tanmateix, de l'avaluació global del curs-recolza en l'apreciació del nivell i de la naturalesa de les qüestions que l'alumne formuli al professor.